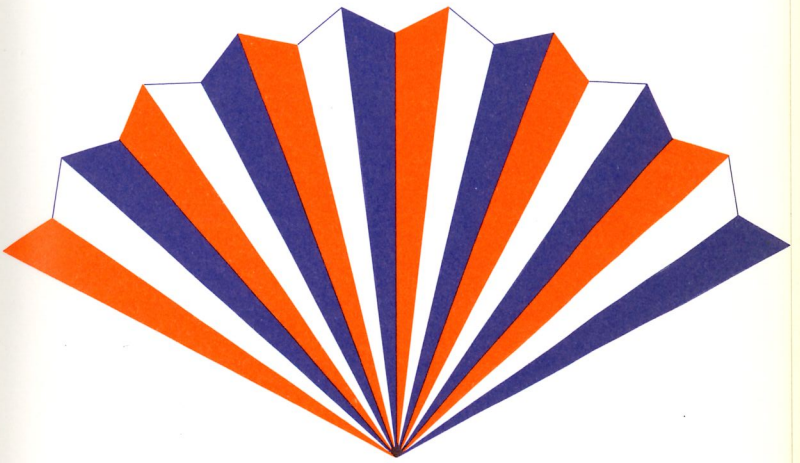

Holland Festival 1973

Yerma

Amsterdam, Stadsschouwburg
donderdag 28 juni 20.15 uur
Scheveningen, Circustheater
zaterdag 30 juni 20.15 uur

Rolwijzigingen in Yerma

De rollen van Pilar Espinoza worden overgenomen door Nuria Moreno.

De rol van Galo Soler wordt gespeeld door Francisco Jover.

Compañía Nuria Espert, Madrid

Yerma

Federico Garcia Lorca
Regie: Victor Garcia
Ontwerp scenische ruimte en
kostuums: Fabian Puigserver en
Victor Garcia

Yerma	Nuria Espert
Juan	José Luis Pellicena
Maria	Rosa Vicente
Victor	Daniel Dicenta
Vieja Pagana –	
Heidense Oude Vrouw	Carmen Contreras
Muchacha 1. - Eerste meisje	Pilar Espinosa
Muchacha 2. - Tweede meisje	Paloma Lorena
Lavandera - Wasvrouw	Rosa Vicente
	Paloma Lorena
	Pilar Espinosa
	Maria Jesus Andany
	Ana Carmona
	Carmen Contreras
Cuñadas - Schoonzusters	Antonio Corencia
	Agustin Villaronga
	Paloma Lorena
Dolores	Ana Carmona
Hembra - Manwijf	Maria Jesus Andany
Voz de la Hembra - Stem van het Manwijf	
Macho - Wilde Man	Antonio Corencia
Hombres - Mannen	Alberto Socias
	Mariano Años
	Ricardo Marquez
	Agustin Villaronga
	Galo Soler
Belichting	Polo Villasenor
Techniek	Miguel Montes
Toneeltechniek	Ramon Pasamonte
Constructie	Federico Tapiz
Toneelleiding	José Maria Labra
Regie-assistentie	Nuria Espert

Beknopte weergave van de handeling.
(een uitvoeriger samenvatting is vóór de voorstelling aan de niet-Spaanssprekende bezoekers ter beschikking gesteld)

Yerma

Tragisch gedicht in drie bedrijven en zes tafereelen

I. 1.

Yerma wordt wakker bij het aanbreken van de dag en spreekt met haar man Juan, met wie zij twee jaar getrouwd is, over haar verlangen naar een kind.

Maria die in verwachting is, komt op met een bundel goed. Yerma zal kleertjes voor Maria maken. Victor, een vriend die dit ziet denkt dat ze voor Yerma zelf bestemd zijn . . .

I. 2.

Ontmoeting van Yerma op het land met de Heidense Oude Vrouw, de Vieja Pagana. Yerma vraagt de vrouw of zij weet hoe het komt dat zij onvruchtbaar is.

Twee meisjes komen op. Een van haar heeft thuis een kind alleen achtergelaten. Yerma maakt zich daar zorgen over en stuurt haar naar huis. De tweede jonge vrouw, pas getrouwd, zegt dat zij geen kinderen wil.

Yerma ontmoet Victor. Juan verschijnt en verwijt Yerma dat zij allang thuis had moeten zijn, want daar is haar plaats en zij geeft de mensen maar reden tot kletsen.

II. 1. Dorpsvrouwen aan de was in de bergbeek zeggen dat Juan zijn twee zusters in huis heeft genomen om op Yerma te passen.

II. 2. Juan vraagt zijn zusters waar Yerma is. Hij klaagt dat zij haar uit het oog hebben verloren. Yerma komt op met water dat zij bij de bron gehaald heeft. Juan verwijt haar dat zij te vaak van huis is en vindt dat hij reden heeft om op zijn hoede te zijn. Yerma klaagt weer over haar kinderloosheid. Als Juan gaat eten met zijn zusters, blijft Yerma alleen achter. Zij is nu al vijf jaar getrouwd.

Maria komt langs met een kindje. Yerma mag het even vasthouden en is tot tranen toe bewogen.

Het tweede meisje, de dochter van Dolores, laat weten dat haar moeder op haar wacht.

Victor komt afscheid nemen van Yerma, hij gaat met zijn broers naar een andere landstreek, uitgeleide gedaan door Juan.

Het meisje komt Yerma halen om naar haar moeder te gaan.

De schoonzusters roepen Yerma vergeefs na.

III. 1. Yerma met Dolores en twee oude buurvrouwen in het huis van Dolores, de bezweerster. Zij hebben gebeden op het kerkhof, zoals Dolores vaker heeft gedaan met vrouwen die naar een kind verlangen. Dolores vraagt Yerma uit over het gedrag van haar man.

Juan en zijn zusters verschijnen. Juan is woedend en overlaadt Yerma met verwijten en beschuldigingen.

III. 2. In de bergen, in de omgeving van een kluzenaarsverblijf. In dit heksenoord komen vrouwen de heilige kluzenaar om kinderen vragen. Yerma verschijnt met zes vrouwen, op weg naar het heiligdom. De nacht valt.

Er volgt nu een surrealistische scène in het stuk, die door de regie sterk gestyleerd wordt weergegeven. Twee types uit de volksliteratuur spelen er een rol in, de man en het manwijf, twee uitzinnige figuren. Rumeor groeit aan tot een crescendo van oer-kreten.

De realistische toon keert terug als de Heidense Oude Vrouw aan Yerma vraagt wat zij nu zal doen. Zij zegt Yerma zich af te keren van Juan en mee te komen naar haar huis, waar haar zoon bij Yerma een kind zal verwekken. Yerma weigert. Juan beschuldigt Yerma opnieuw. Als hij haar

daarna probeert te omhelzen, grijpt Yerma haar man bij de keel tot ze hem wurgt. Zij blijft alleen achter.

Yerma

Lorca's 'Yerma' is op verschillende lagen te verstaan. Dit poëtisch realisme rond het gefrustreerde verlangen van een kinderloze vrouw behandelt niet alleen het individuele lot van Yerma, haar man Juan en hun omgeving, maar geeft ook een sociale schildering en een tijdbeeld rond het lot van de vrouw onder harde en primitieve omstandigheden, zonder hulp dan die van buurvrouwen en toverkollen. Het is de vrouw uit de voortijd van enige emancipatie, onvoorstelbaar misschien met onze kijk op de huidige positie van de vrouw, maar in vele landen van de wereld nog een realiteit. Yerma moet zich in huis opsluiten en haar levensangstige man dienen – niets meer. Met zijn tekening van deze monumentale vrouwengestalte heeft Lorca een aangrijpend getuigenis gegeven niet alleen van het sociale lot van de vrouw op het Spaanse platteland in de jaren dertig, maar ook van de gevolgen van de onvrijheid. De situatie van Yerma is symbolisch voor alle seksuele repressie, en deze repressie is op haar beurt het symbool van alle politieke onvrijheid. Zoals vaker dus bij toneel dat schijnbaar louter in aller-individueelste emoties zijn vertrekpunt neemt, is ook 'Yerma' niet alleen grandioze dramatische literatuur maar ook het werktuig van een actuele maatschappelijke visie waarmee Federico Garcia Lorca zich een 'geëngageerde' en 'maatschappijkritische' schrijver avant la lettre heeft betoond. In deze geest heeft Victor Garcia dan ook waarschijnlijk deze tekst verstaan, niet door het simplisme van spandoeken te verkiezen, maar door haar te regisseren in een stijl die alle kernen van het stuk blootlegt. 'Yerma' kreeg hiermee de kracht van de Griekse tragedie, van Dante, van de diepste peiling van de menselijke situatie in een aards Inferno. We horen de 'primal scream' van een mens, vertolkt door onbekende, naamloze stemmen uit Mauretanië, ons wakker schuddend uit de naturalistische folklore-poëzie waarmee Lorca vaak vanaf het toneel vanuit witgekalkte Andalusische boerenwoning-decors op ons af is gekomen.

Yerma

Victor Garcia

De Argentijnse, meestal in Frankrijk en Spanje werkende regisseur Victor Garcia heeft vooral met zijn enceneringen van werk van Lorca en Arrabal internationaal de aandacht getrokken, o.m. met Arrabal's 'Cimetière de voitures' bezocht hij vele festivals. Hij regisseerde ook stukken van Jean Genet, hedendaagse Spaanse auteurs, Büchner enz. Zijn 'Yerma' werd in 1972 met zoveel succes in het World Theatre Season in Londen opgevoerd, dat de voorstellingen in 1973 in het afgelopen voorjaar in hetzelfde festival werden herhaald. Voorts werd 'Yerma' o.m. op het toneelfestival van Belgrado en in de Brooklyn Academy in New York vertoond. Peter Brook noemde deze voorstelling een van de beste werkstukken in het theater die hij ooit gezien heeft.

Nuria Espert

Nuria Espert behoort met Maria Casarès tot de grootste Spaanse actrices van deze tijd. In de afgelopen jaren speelde zij o.m. in Genet's 'De Meiden' en in Arrabal's film 'Viva el muerte'. Zij staat aan het hoofd van haar eigen, naar haar genoemde gezelschap, dat in de afgelopen maanden door heel Spanje met 'Yerma' een triomftocht heeft gemaakt waarbij de voorstelling twee keer op een avond in overvolle theaters werd gespeeld. Nuria Espert is gehuwd met Armando Moreno, die het gezelschap organisatorisch leidt. Haar dochter Nuria is ook actrice.

Federico Garcia Lorca

Lorca werd in 1898 in Fuentevaqueros bij Granada geboren. Hij groeide op in Andalusië en studeerde rechten en literatuur aan de universiteit van Granada. Lorca speelde zeer goed gitaar en piano; als dichter debuteerde hij in 1921 met 'Libra de Poemas' dat in 1927 werd gevolgd door 'Canciones' en in 1928 door zijn beroemde 'Romancero Gitano'. In 1930 tijdens een verblijf in New York volgde 'Poeta en Nueva York' en in 1931, terug in Spanje, 'Poemas del canto jondo' (Gedichten van de Andalussische flamenco-zang). Pas daarna zou Lorca zijn toneelstukken schrijven: 'Bloedbruiloft' in 1933, 'Yerma' in 1934, 'Dona Rosita - of De taal van de bloemen' in 1935 en tenslotte 'Het huis van Bernarda Alba' in 1936 - stukken die hij schreef nadat hij rond 1930 een eigen toneelgroep, 'La Barraca' had geleid.

Lorca is niet ouder geworden dan 38 jaar - onder omstandigheden die nooit volledig zijn opgehelderd werd hij in 1936 in een olijfboomgaard bij Granada naar algemeen wordt aangenomen door fascistten vermoord. Zijn korte leven heeft in het teken gestaan van zijn liefde voor de kunst en voor het volk van Andalusië. Lorca was een veelzijdig kunstenaar. Aanvankelijk sterk beïnvloed door zijn vriend Jimenez vond hij spoedig zijn eigen toon, opgenomen in een groep genaamd 'Ultraistas' die in een manifest in 1919 hun gedachten over nieuwe poëzie publiceerden.

Federico Garcia Lorca had zich in 1919 in Madrid gevestigd, waar hij vriendschap sloot met andere kunstenaars, zoals Salvador Dali en Manuel de Falla, zich sterk aangetrokken voelend tot het surrealisme. Hij tekende, maakte poppenspelen, bewerkte oude Moorse volksverhalen en werkte drie jaar aan zijn zigeuner-romances, poëzie van een buitengewoon expressieve kracht. In New York, waar hij studeerde aan de Columbia-universiteit, werd hij vooral getroffen door een gemechaniseerde, ontmenselijkte wereld. Terug in Spanje werd Lorca door de opkomst van het fascisme 'gepolitiseerd' en schreef o.m. gedichten tegen de Guardia Civil. Zijn werk is in Spanje en daarbuiten blijven leven. 'Nergens ter wereld', heeft Lorca geschreven, 'zijn de doden meer levend dan in Spanje'.